

Asia: VN/25113/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karensista sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt Verohallinnolta lausuntoa hallituksen esitykseksi laeiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karensista sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Yleistä

Esitysluonnoksen tavoitteena on suojata yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön torjumalla ehdotetun karensisääntelyn keinoin ennalta mahdollisten eturistiriitatilanteiden syntymisestä aiheutuvaa luottamusvajeen uhkaa valtioneuvoston jäsenen siirtyessä toimikautensa jälkeen julkishallinnon ulkopuolisiin tehtäviin.

Esitysluonnoksessa ei ole käsitelty luonnoksen verotuksellisia vaikutuksia. Verohallinnon näkemyksen mukaan näitä vaikutuksia olisi syytä tarkentaa, koska verokohteluun jää muutoin liiaksi tulkinnanvaraa. Tulkinnanvaraisuutta vähentäisi jo verotusnäkökohtien käsittely esityksessä erittäin. Tarvittaessa tuloverolakiin on tehtävä tarvittavat muutokset tai lisäykset, mutta tällöin on huomioitava mahdolliset välilliset vaikutukset muihin vastaaviin korvauksiin, joista ei ole nimenomaisesti säädetty ja joiden verotuskäytäntö on muodostunut oikeuskäytännön kautta. Epätoivottujen välillisten vaikutusten riskiä voitaisiin tässä tapauksessa vähentää mainitsemalla esityksen perusteluissa, että uudella sääntelyllä ei ole tarkoitus muuttaa minkään muiden työsuhteen päättymiseen liittyvien suoritusten kuin säännöksessä mainittujen suoritusten verotusta.

Mikäli esitysluonnoksessa ei käsitellä veroseuraamuksia, tulkinnanvaraiset asiat jäävät ratkaistavaksi verotus- ja oikeuskäytännössä, mikä on epätarkoituksenmukaista ja aiheuttaisi ylimääräistä työtä sekä yhteiskunnallisia kustannuksia. Lisäksi oikeustila olisi epävarma ennen kuin tulkintakysymykset ratkeavat mahdollisesti oikeusprosesseissa.

Verohallinto on antanut ohjeen VH/3188/00.01.00/2022 Työsuhteen päättymiseen liittyvien suoritusten verotuksesta, missä käsitellään työsuhteen päättymiseen liittyviä suorituksia. Ohjeesta ei suoraan ilmene vastauksia esitysluonnoksesta aiheutuviin veroseuraamuksiin.

Karenssiajalta maksettava korvaus (8 §)

Esitysluonnoksessa todetaan, että:

”Karenssiajalta maksettava korvaus vastaisi suuruudeltaan valtioneuvoston jäsenelle maksettavaa palkkiota. Korvauksessa olisi kyse ainoastaan valtioneuvoston jäsenille maksettavista palkkioista ja korvauksista annetun lain 1 §:ssä tarkoitettusta korvauksesta, eikä siihen laskettaisi muita mahdollisia etuuksia. Korvauksessa ei olisi kyse karenssin ajalta maksettavasta palkkauksesta, mutta sitä olisi pidettävä korvauksena tulojen vähentymisestä. Karenssikorvauksessa olisi siten kyse ennakonpidätyksen alaisesta korvauksesta. Korvaus maksettaisiin valtioneuvoston kanslian määrärahoista”

Verohallinnon näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa tulisi konkreettisesti ottaa kantaa siihen onko kyseessä verotuksellisesti virkasuhteen päättämisestä aiheutuvaa korvausta vai muuta ansiotuloa kuin palkka (tuloverolain 61 §:n 2 momentti). Muusta ansiotulosta tai virkasuhteen päättämisestä maksettavasta korvauksesta ei makseta työnantajan sairausvakuutusmaksua.

Työsopimuslain mukaisen kilpailukieltosopimuksen mukaan maksettavat korvaukset, mistä ei ole nyt kyse, ovat taas ennakkoperintälain 13 §:n mukaista palkkaa, mutta niistäkään ei makseta työnantajan sairausvakuutusmaksua.

Perusteettoman karenssin vuoksi maksettavasta hyvityksestä (16 §)

Esitysluonnoksen 16 §:ssä on käsitelty perusteettoman karenssin vuoksi maksettavaa hyvitystä. Jos karenssi poikkeuksellisesti kumotaan tuomioistuimen päätöksellä kokonaan tai osittain

perusteettomana, karenssin sisältäneen päätöksen kohteena olevan ilmoituksen saajalla on oikeus saada perusteettoman karenssin ajalta valtion varoista hyvitys.

Hallituksen esitysluonnoksessa olisi Verohallinnon näkemyksen mukaan tarpeellista ottaa kantaa suorituksen luonteeseen. Onko hyvitys luonteeltaan samanlainen kuin 8 §:n mukainen korvaus tai onko se vahingonkorvausta? Ensimmäisessä tilanteessa kyse olisi muusta ansiotulosta, josta ei makseta työnantajan sairausvakuutusmaksua. Jälkimmäisessä tilanteessa se olisi tuloverolain 78 §:n mukaista vahingonkorvausta.

Tuloverotuksessa työsopimuslain mukaisen kilpailukieltosopimuksen perusteella maksetut kaikki suoritukset ovat ennakkoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua palkkaa.

Seuraamusmaksu (17 §)

Esitysluonnoksen 17 §:n mukaan voidaan valtioneuvoston jäsenyydestä vapautetuille henkilölle, joka tahallaan tai huolimattomuudestaan laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa tai rikkoo velvollisuutensa olla aloittamatta ilmoituksensa kohteena olevaa tehtävää karenssin aikana, määrätä seuraamusmaksu.

Hallinnollisia seuraamusmaksuja ei ole pidetty verotuksessa vähennyskelpoisina. Toisaalta esimerkiksi työntekijän kilpailukieltosopimuksen rikkomisen perusteella entiselle työnantajalle maksama suoritus (sopimussakko) on katsottu verotuksessa vähennyskelpoiseksi. Käytännössä vastaan voi tulla myös tilanne, jossa uusi työnantaja maksaa seuraamusmaksun. Tällöin se on uudelta työnantajalta saatua palkkaa, mutta työntekijä voisi vähentää seuraamusmaksun määrän tulohankkimismenona, jos se katsottaisiin vähennyskelpoiseksi.

Tuloverotuksen osalta jää siis, ilman kannanottoa esityksessä, tulkinnanvaraa voidaanko seuraamusmaksu katsoa luonteeltaan hallinnolliseksi seuraamusmaksuksi, jota ei voi vähentää verotuksessa. Kyseessä on laissa säädetyn veloitteen rikkominen. Verohallinto on käsitellyt tällaisia maksuja ohjeensa VH/1515/00.01.00/2020 Sakkojen, oikeudenkäyntikulujen sekä välimies- ja sovittelumenettelyn kulujen vähentäminen henkilöverotuksessa luvussa neljä.

Tulorekisteri-ilmoittaminen

Tulon luonteen tarkentaminen on tärkeää myös ilmoittamisveloitteen täyttämiseksi tulorekisteriin, jos suoritukset katsotaan veronalaiseksi tuloksi. Hallituksen esityksessä olisi hyvä käsitellä myös selvyiden vuoksi tulorekisteri-ilmoittaminen. Tämänhetkisen Verohallinnon käsityksen mukaan korvauksille ei olisi tarvetta luoda uusia tulolajeja, vaan korvaukset voisi ilmoittaa nykyisin käytössä olevilla tulolajeilla.

Juva Jani

Verohallinto - Pääjohtaja Markku Heikura, Erityisasiantuntija Jani Juva